

Uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego

z dnia 11 lutego 2004 r.

III PZP 14/03

Przewodniczący Prezes SN Walerian Sanetra, Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk, Kazimierz Jaśkowski, Roman Kuczyński, Zbigniew Myszka (sprawozdawca), Herbert Szurgacz (sprawozdawca, uzasadnienie), Andrzej Wasilewski.

Sąd Najwyższy, z udziałem Prokuratora Prokuratury Krajowej Piotra Wiśniewskiego po rozpoznaniu na posiedzeniu jawnym w dniu 11 lutego 2004 r. sprawy z powództwa Ewy K. przeciwko Gminie M.P., Szkole Podstawowej w M. i Szkole Podstawowej w T. o przywrócenie do pracy, na skutek zagadnienia prawnego przekazanego przez skład trzech sędziów Sądu Najwyższego postanowieniem z dnia 18 września 2003 r. [...]

„Czy przeniesienie nauczyciela zatrudnionego na podstawie mianowania do innej szkoły bez jego zgody przez organ prowadzący szkołę w trybie art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (jednolity tekst : Dz.U. z 2003 r. Nr 118, poz. 1112) powoduje nawiązanie nowego stosunku pracy ?”

p o d j ą ł uchwałę:

Przeniesienie mianowanego nauczyciela bez jego zgody do innej szkoły przez organ prowadzący szkołę w trybie art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (jednolity tekst Dz.U. z 2003 r. Nr 118, poz. 1112 ze zm.) nie powoduje nawiązania nowego stosunku pracy.

U z a s a d n i e

Przedstawione postanowieniem składowi Sądu Najwyższego zagadnienie prawne „czy przeniesienie nauczyciela zatrudnionego na podstawie mianowania do innej szkoły bez jego zgody przez organ prowadzący szkołę w trybie art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2003 r.

Nr 118, poz. 1112) powoduje nawiązanie nowego stosunku pracy”, ujawniło się w następującym stanie faktycznym sprawy. Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Białej Podlaskiej wyrokiem z dnia 16 października 2001 r. oddalił powództwo Ewy K. przeciwko Gminie M.P. oraz Szkole Podstawowej w S. i Szkole Podstawowej w T. o przywrócenie do pracy w tej ostatniej szkole. W sprawie tej ustalono, że powódka była mianowanym nauczycielem zatrudnionym w Szkole Podstawowej w S. od dnia 1 września 1986 r., równocześnie powierzono jej funkcję dyrektora tej szkoły, którą pełniła do dnia 31 marca 1999 r. Od dnia 23 stycznia 1999 r. do dnia 22 stycznia 2001 r. powódka korzystała z urlopu dla poratowania zdrowia. W tym okresie w Szkole Podstawowej w S. zmniejszyła się liczba oddziałów szkolnych, a jej program organizacyjny nie przewidywał już dla powódki żadnych godzin lekcyjnych. Między innymi z tej przyczyny po powrocie do pracy z urlopu dla poratowania zdrowia, powódka została przeniesiona do Szkoły Podstawowej w T. decyzją Zarządu Gminy M.P., który był organem prowadzącym Szkołę Podstawową w S. W Szkole Podstawowej w T. powstał bowiem od dnia 1 lutego 2001 r. nieobsadzony etat obejmujący pojedyncze godziny nauczania sztuki, fizyki, geografii, techniki i historii.

W dniu 16 lutego 2001 r. Rada Gminy M.P. podjęła uchwałę o przekształceniu Publicznej Szkoły Podstawowej w S. w Oddziały Zamiejscowe Publicznej Szkoły Podstawowej w M. Z dniem 31 maja 2001 r. Zarząd Gminy M.P. przeniósł z powrotem powódkę na uprzednio zajmowane stanowisko nauczyciela do Szkoły Podstawowej w S. Już w dniu 28 maja 2001 r. dyrektor tej Szkoły Podstawowej rozwiązał z powódką stosunek pracy z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia na podstawie art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 118, poz. 1112 ze zm.).

W ramach takich ustaleń Sąd Pracy uznał, iż powódka w całym spornym okresie pozostawała w stosunku pracy ze Szkołą Podstawową w S., która była jej pracodawcą w rozumieniu art. 3 k.p. Sąd ten przyjął, iż nauczyciel mianowany przeniesiony w trybie art. 19 ust. 1 Karty Nauczyciela pozostaje w jednym tylko stosunku pracy ze szkołą, w której był zatrudniony w chwili skierowania go (przeniesienia) do innej szkoły. Przewidziana w tym przepisie instytucja przeniesienia nauczyciela bez jego zgody do pracy w innej szkole stanowi unormowanie szczególne, upoważniające pracodawcę do przejściowej zmiany jednego z elementów nauczycielskiego stosunku pracy, mianowicie wykonywania pracy, uzasadnionej koniecznością zaspokojenia potrzeb programowych innej szkoły, której brakuje odpowiedniej obsady stanowisk

nauczycielskich. Przeniesienia tego dokonuje organ prowadzący szkołę zatrudniająca nauczyciela, który jest najlepiej zorientowany w potrzebach szkół na terenie objętym jego działalnością. Uzasadniając swoje stanowisko, Sąd Pracy powołał się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, który stwierdzał, iż zastosowanie art. 19 ust. 1 Karty Nauczyciela nie powoduje rozwiązania dotychczasowego stosunku pracy, a tylko częściową zmianę jego treści, stanowiąc rodzaj delegacji służbowej (por. uzasadnienia uchwał Sądu Najwyższego: z dnia 14 stycznia 1983 r., III PZP 64/82, OSNCP 1983 nr 8, poz. 109; z dnia 24 marca 1983 r., III PZP 8/83, OSNCP 1983 nr 9, poz. 130; z dnia 24 marca 1993 r., I PZP 38/93, OSNCP 1994 nr 3, poz. 64 i z dnia 19 stycznia 1994 r., I PZP 41/93). Takie też stanowisko zajęli glosatorzy, odnosząc się krytycznie do uchwały z dnia 18 stycznia 1996 r., I PZP 37/95 (OSNAPiUS 1996 nr 18, poz. 262), w której Sąd Najwyższy jedyny raz odmiennie przyjął, że zastosowanie wobec nauczyciela art. 19 ust. 1 Karty Nauczyciela powoduje ustanie dotychczasowego i nawiązanie nowego stosunku pracy (por. głosę A. Dubowik opublikowaną w Orzecznictwie Sądów Polskich 1997 nr 3, poz. 50). Prowadziło to Sąd Pracy do oddalenia powództwa w stosunku do pozwanych Gminy M.P. oraz Szkoły Podstawowej w T. z uwagi na brak po ich stronie biernej legitymacji procesowej, a ponadto ze względu na niemożliwość przywrócenia powódki do pracy w tej Szkole Podstawowej. Zdaniem Sądu, nauczyciel przeniesiony na podstawie art. 19 ust. 1 Karty Nauczyciela do pracy w innej szkole może dochodzić uznania tego przeniesienia za bezskuteczne, a tym samym przywrócenia do pracy w „macierzystej” szkole. Tymczasem powódka nie odwołała się od decyzji Zarządu Gminy M., na podstawie której miała świadczyć pracę w Szkole Podstawowej w T., pomimo tego, że decyzja ta nie była uzasadniona w rozumieniu powołanego przepisu, albowiem powódka, magister pedagogiki w zakresie nauczania początkowego nie posiadała kwalifikacji do nauczania powierzonych jej przedmiotów, tj. sztuki, fizyki, geografii, techniki i historii.

Z uwagi na niewniesienie przez powódkę odwołania od decyzji o przeniesieniu do innej szkoły nie było podstaw prawnych do weryfikacji i uznania bezskuteczności tej decyzji podjętej przez organ prowadzący szkołę.

Równocześnie w Szkole Filialnej w S. miały pozostać tylko dwa oddziały klas I-III, co powodowało konieczność rozwiązania stosunków pracy z większością jej nauczycieli, w tym także z nauczycielami nauczania początkowego. W takiej sytuacji nie był możliwy powrót powódki na uprzednio zajmowane stanowisko, tym bardziej

że brakowało dla niej godzin nauczania początkowego już w roku szkolnym 2000/2001, kiedy wróciła do pracy po zakończeniu urlopu dla poratowania zdrowia.

Sąd Pracy podkreślił, że podmiotem uprawnionym do rozwiązania stosunku pracy z powódką był dyrektor Szkoły Podstawowej w S., gdyż Szkoła ta przez cały czas pozostawała jej pracodawcą. Rozwiązanie takie było uzasadnione zmianami organizacyjnymi powodującymi zmniejszenie liczby oddziałów w tej Szkole, które uniemożliwiały zatrudnienie powódki w pełnym wymiarze zajęć w ramach wyuczonej specjalności nauczycielskiej (art. 20 ust. 1 pkt 1 Karty Nauczyciela). W związku z reorganizacją Szkoły Podstawowej w S. możliwe było dalsze zatrudnianie jedynie dwóch nauczycieli nauczania początkowego. Dyrektor tej Szkoły, która podejmowała decyzje kadrowe postanowiła, że najkorzystniejsze będzie pozostawienie nauczycielki mieszkającej najbliżej szkoły spośród dotychczasowych nauczycieli nauczania początkowego, którzy mieli porównywalne kwalifikacje i staż pracy. W takiej sytuacji należało pozostawić pracodawcy możliwość swobodnego doboru pracowników.

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2002 r. zmienił zaskarżony apelacją powódki wyrok Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że zasądził od Szkoły Podstawowej w S. na jej rzecz odszkodowanie w kwocie 5.940,30 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 29 kwietnia 2001 r., oddalając apelację w pozostałym zakresie. Sąd Okręgowy nie podzielił apelacyjnego zarzutu naruszenia art. 19 ust. 1 Karty Nauczyciela, argumentując, iż powódka nie zakwestionowała przesłanek określonych w tym przepisie, a ponadto w okresie od dnia 1 lutego 2001 r. do dnia 31 maja 2001 r. wykonywała pracę nauczyciela w Szkole Podstawowej w T. Sąd ten uznał, iż przeniesienie powódki do tej Szkoły w trybie art. 19 ust. 1 Karty Nauczyciela nie spowodowało nawiązania nowego stosunku pracy; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 1996 r., I PZP 37/95, została wydana na tle odmiennego stanu faktycznego i wyrażała odosobniony pogląd, przeto nie może mieć zastosowania w rozpoznawanej sprawie. Sąd Okręgowy podzielił natomiast apelacyjny zarzut naruszenia art. 20 ust. 1 - Karty Nauczyciela przez nieuzasadniony wybór powódki do rozwiązania stosunku pracy. W tym zakresie Sąd ten wskazał, że w sprawie było bezsporne, iż w dniu 16 lutego 2001 r. Rada Gminy M.P. podjęła uchwałę o przekształceniu Szkoły Podstawowej w S. z dniem 1 września 2001 r. w „Oddziały Zamiejscowe Szkoły Podstawowej w S. podporządkowane organizacyjnie Szkole Podstawowej w M.”. W dacie podjęcia tej uchwały, powódka - w ramach przeniesienia - uczyła w Szkole Podstawowej w T., a do Szkoły Podstawowej w S. została decyzją Zarządu Gminy ponow-

nie przeniesiona od dnia 31 maja 2001 r. Ponadto już w dniu 28 maja 2001 r. powódka otrzymała od dyrektora Szkoły Podstawowej w S. pismo informujące ją o rozwiązaniu stosunku pracy na podstawie art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela w związku ze zmianami organizacyjnymi powodującymi zmniejszenie liczby oddziałów i godzin nauczania. W sprawie tej dyrektor Szkoły w M. otrzymała od dyrektora Szkoły w S. informacje o nauczycielach, którzy pozostaną w tej placówce oraz wykaz nauczycieli zwalnianych z pracy. W wykazie tym nie była ujęta powódka, gdyż został on sporządzony w okresie, w którym powódka pracowała w Szkole Podstawowej w T. Powyższe okoliczności sprawiły, że wobec powódki nie zastosowano żadnych kryteriów wyboru zwolnienia jej z pracy, skoro nie była ona w ogóle brana pod uwagę przy „typowaniu” nauczycieli, a nie można przyjąć, iż była z góry „skazana” na zwolnienie. W takich okolicznościach sprawy, Sąd Okręgowy - nie podważając decyzji organu uprawnionego do przeprowadzenia zmian organizacyjnych w Szkole Podstawowej w S. - nie podzielił ustaleń Sądu Pracy w zakresie zastosowania uzasadnionych kryteriów wyboru powódki do zwolnienia z pracy i z tego względu zasądził na jej rzecz odszkodowanie.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżyła w całości powódka, opierając kasację na zarzucie błędnej wykładni art. 19 ust. 1 Karty Nauczyciela wskutek przyjęcia, że instytucja przeniesienia przez organ prowadzący szkołę nauczyciela bez jego zgody do innej szkoły nie powoduje ustania dotychczasowego i nawiązania nowego stosunku pracy, a także, iż organowi prowadzącemu szkołę przysługuje prawo dowolnego kształtowania okresu tego przeniesienia w sytuacji, gdy w decyzji o przeniesieniu nie był wskazany ten okres. Skarżąca podważała także „prawo do powrotnego w trybie przeniesienia nauczyciela do tzw. 'macierzystej szkoły' mimo braku istnienia przesłanek wymienionych w tym przepisie”. Wskazała na daleko idące rozbieżności interpretacyjne dotyczące wykładni art. 19 ust. 1 Karty Nauczyciela, który wymaga jednolitego stosowania. Istotne wątpliwości wywołuje też możliwość podejmowania w trybie tego przepisu przez organ prowadzący szkołę decyzji o powrotnym przeniesieniu nauczyciela do szkoły, w której świadczył pracę przed przeniesieniem.

Na tle takiego stanu sprawy Sąd Najwyższy uznał, iż rozpoznanie kasacji powódki wymaga usunięcia przez skład powiększony Sądu Najwyższego rozbieżności interpretacyjnych w odniesieniu do skutków przeniesienia nauczyciela mianowanego do innej szkoły na podstawie art. 19 ust. 1 Karty Nauczyciela. Na gruncie gramatycznego brzmienia tego przepisu rodzi się między innymi pytanie, czy skutek zastoso-

wania tej instytucji dochodzi jedynie do przekształcenia treści dotychczasowego stosunku pracy, czy też do jego ustania i nawiązania nowego stosunku pracy w szkole, do której nauczyciel został przeniesiony. W tym zakresie ugruntowana w licznych orzeczeniach judykatura Sądu Najwyższego przyjmowała, iż przeniesienie do pracy w innej szkole nie powoduje rozwiązania stosunku pracy ze szkołą, w której nauczyciel był zatrudniony przed przeniesieniem, a jedynie prowadzi do przekształcenia treści nauczycielskiego stosunku pracy w zakresie miejsca wykonywania pracy (por. w szczególności uchwałę z dnia 24 marca 1983 r., III PZP 3/38, OSNCP 1983 nr 9, poz. 130). Również w uchwale z dnia 14 stycznia 1983 r. Sąd Najwyższy uznał tę instytucję za „swego rodzaju delegację” zbliżoną do czasowego powierzenia pracownikowi innej pracy niż określona w umowie o pracę (art. 42 § 4 k.p.).

Radykalna zmiana tego kierunku orzecznictwa nastąpiła w uchwale z dnia 18 stycznia 1996 r., I PZP 37/95 (OSNAPiUS 1996 nr 18, poz. 262), w której Sąd Najwyższy stwierdził, że skierowanie mianowanego nauczyciela w trybie art. 19 ust. 1 Karty Nauczyciela powoduje ustanie dotychczasowego i nawiązanie nowego stosunku pracy na czas nieokreślony w placówce, do której został skierowany, przy czym po upływie okresu skierowania nauczycielowi przysługuje w terminie określonym w art. 264 § 3 k.p. prawo powrotu na uprzednie stanowisko w szkole, w której był zatrudniony przed skierowaniem. Uchwała ta spotkała się z krytycznymi glosami (P. Kucharski: Radca Prawny 1998 nr 2, s. 58 i nast.). Glosator odróżnia przeniesienie mianowanego nauczyciela do innej szkoły na jego prośbę lub z urzędu, lecz za jego zgodą (art. 18 ust. 1 Karty Nauczyciela) od czasowego skierowania go bez jego zgody do pracy w innej szkole (art. 19 ust. 1), twierdząc, iż po nowelizacji przepisów Karty Nauczyciela instytucja skierowania do pracy została zastąpiona przez przeniesienie, przy jego ograniczeniu do nauczycieli mianowanych i z wyraźnym zaznaczeniem, iż akt ten podejmuje organ prowadzący szkołę nawet bez wniosku i zgody dyrektorów obu tych zainteresowanych szkół. Glosator prezentuje stanowisko, że pomimo tej zmiany nie sposób przyjąć, iżby mianowany nauczyciel po przeniesieniu go do innej szkoły stawał się jej pracownikiem na czas nieokreślony, skoro zostaje przeniesiony na czas oznaczony. Nie jest też jasne, co dzieje się ze stosunkiem pracy w dotychczasowej szkole. Nawet gdyby uznać, że wygasa on z dniem przeniesienia, to trzeba by twierdzić, iż z mocy prawa powstaje on na nowo w razie skorzystania z prawa powrotu do poprzedniej szkoły po upływie okresu przeniesienia. Natomiast nieskorzystanie z prawa powrotu, bez rozwiązania stosunku pracy ze szkołą „macie-

rzystą” i nawiązania go ze szkołą, do której nauczyciel został czasowo przeniesiony, powinno być kwalifikowane jako przeniesienie nauczyciela do tej ostatniej szkoły na jego prośbę.

A. Dubowik (OSP 1997 nr 3, poz. 50) twierdziła, że poza różnicą terminologiczną, polegającą na zastąpieniu wyrazu „skierowanie” terminem „przeniesienie nauczyciela mianowanego bez jego zgody” przez wyraźnie wskazany kompetentny organ, przepis art. 19 ust. 1 Karty Nauczyciela nie uległ jakiegokolwiek zasadniczej zmianie w wyniku nowelizacji Karty Nauczyciela z dnia 14 czerwca 1996 r. w związku z czym nie było racjonalnych powodów, aby Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 18 stycznia 1996 r. odstępował od utrwalonej wykładni w zakresie skutków zastosowania instytucji przeniesienia. Przeniesienie nauczyciela bez jego zgody do pracy w innej szkole nie może - wbrew zasadzie wolności pracy - prowadzić do nawiązania nowego stosunku pracy z tą szkołą. Organ prowadzący szkołę nie jest uprawniony do nawiązania stosunku pracy ani do jego rozwiązywania, zważywszy nadto, że katalog przyczyn rozwiązywania nauczycielskich stosunków pracy z mianowania ma charakter zamknięty. Nieskorzystanie z prawa powrotu do macierzystej szkoły nie powinno być oceniane jako zachowanie bezprawne i nie może prowadzić do wygaśnięcia tego stosunku pracy. Nie można zgodzić się ze stanowiskiem, jakoby przeniesienia w trybie art. 19 ust. 1 Karty Nauczyciela wolno było dokonać na czas nieokreślony, choć nauczyciel po upływie okresu przeniesienia może w każdym czasie wystąpić z żądaniem ponownego zatrudnienia w szkole, z której został przeniesiony. Oznacza to, że na podstawie art. 19 ust. 1 Karty Nauczyciela nie przysługuje roszczenie o nawiązanie stosunku pracy, gdyż ten nie ulega rozwiązaniu, ale roszczenie o dopuszczenie do pracy na uprzednio zajmowanym stanowisku i ewentualnie roszczenie o wynagrodzenie za czas niewykonywania pracy, do której świadczenia zainteresowany zgłaszał gotowość (art. 81 § 1 k.p.).

Prokurator Krajowy wniósł o podjęcie uchwały, że przeniesienia nauczyciela zatrudnionego na podstawie mianowania do innej szkoły bez jego zgody przez organ prowadzący szkołę w trybie art. 19 ust. 1 Karty Nauczyciela nie powoduje nawiązania nowego stosunku pracy na jego podstawie.

I. Przed przystąpieniem do szczegółowej analizy przedstawionego składowi siedmiu sędziów Sądu Najwyższego zagadnienia prawnego wydaje się celowe zwrócenie uwagi na ogólniejszą kwestię dotyczącą zmian treści stosunków pracy z nominacji związanych z przeniesieniem do innego miejsca pracy lub na inne stanowisko.

Instytucja zmiany treści stosunku służbowego przez przeniesienie w inne miejsce pracy lub na inne stanowisko występuje w większości pragmatyk służbowych, można nawet powiedzieć, że stanowi cechę charakterystyczną stosunków służbowych, określaną w piśmiennictwie mianem dyspozycyjności pracowników (funkcjonariuszy). Zarazem trzeba zaznaczyć, że nie jest to instytucja jednorodna. Przeciwnie, wykazuje ona znaczne zróżnicowanie w zależności od rodzaju danego zatrudnienia (służby) w zakresie charakteru aktu, za pomocą którego jest realizowana (czego wyrazem są takie np. określenia, jak organ „kieruje”, „zleca”, „przenosi”), w przedmiocie przesłanek pozytywnych, od których zależy dopuszczalność dokonania zmiany miejsca pracy (co znajduje wyraz w sformułowaniach, jak np. „potrzeby urzędu”, „interes służby” i inne) oraz przesłanek negatywnych (np. „szczególnie ważne względy osobiste”, stan ciąży i inne) oraz pozycji samego pracownika względem podmiotu dokonującego przeniesienia (za zgodą pracownika, bez zgody pracownika).

Różnice dotyczą również usytuowania organu dokonującego przeniesienia. Może nim być pracodawca i wówczas przeniesienie z reguły dokonuje się w ramach danej jednostki organizacyjnej, albo organ usytuowany poza pracodawcą, co dotyczy z reguły przeniesień do innej jednostki organizacyjnej lub do innej miejscowości (por. np. art. 50-54 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o służbie cywilnej, Dz.U. z 1999 r. Nr 49, poz. 483 ze zm.; art. 50 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze, jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 21, poz. 206; art. 76 i następne ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U. Nr 98, poz. 1070). Na gruncie art. 19 ust. 1 Karty Nauczyciela występuje ta druga sytuacja: w razie konieczności zapewnienia szkole obsady na stanowisku nauczyciela z wymaganymi kwalifikacjami odpowiadającymi potrzebom programowym szkoły, organ prowadzący szkołę może przenieść nauczyciela zatrudnionego na podstawie mianowania do tej szkoły, bez zgody nauczyciela, na okres nie dłuższy niż 3 lata, z prawem powrotu na zajmowane stanowisko.

Organem prowadzącym Szkołę Podstawową w S. był zarząd Gminy M.P. Zgodnie z art. 34b ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (jednolity tekst: Dz.U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 ze zm.) organ prowadzący szkołę lub placówkę, a w zakresie działalności dydaktyczno- wychowawczej i opiekuńczej również organ sprawujący nadzór pedagogiczny, mogą ingerować w działalność szkoły lub placówki wyłącznie w zakresie i na zasadach określonych w ustawie. W świetle po-

wołanego przepisu, przewidziane art. 19 ust. 1 Karty Nauczyciela przeniesienie nauczyciela, stanowi taką, dopuszczoną przez ustawę ingerencję w „działalność szkoły”, zmierzającą do prawidłowego rozmieszczenia nauczycieli z punktu widzenia realizacji zadań oświaty. Decyzja (czynność) organu prowadzącego szkołę stanowi dopuszczoną prawem ingerencję podmiotu nie będącego stroną nauczycielskich stosunków pracy w istniejący stosunek pracy nauczyciela minowanego. Organ ten nie działa w imieniu pracodawcy, którym jest szkoła zatrudniająca nauczyciela, lecz w imieniu własnym. Świadczy o tym, poza samym usytuowaniem organu to, iż z przeniesieniem wiąże się szereg dalszych skutków przewidzianych art. 19 ust. 2 Karty Nauczyciela, wykraczających zarówno poza kompetencje pracodawcy (tj. szkoły „macierzystej”), jak i szkoły (jej dyrektora), do której nauczyciel został skierowany: skrócenie czasu pracy nauczyciela do czterodniowego tygodnia pracy, przyznanie dodatku za uciążliwość pracy w wysokości 20% wynagrodzenia zasadniczego, zakwaterowanie w miejscu czasowego pobytu. Na ten ostatni aspekt trafnie zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 16 września 1993 r. (I PZP 38/93), w której na pytanie Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie czy Kurator Oświaty na podstawie art. 19 ust. 1 ustawy Karty Nauczyciela może skutecznie skierować nauczyciela mianowanego bez jego zgody do pracy w innej szkole? Sąd Najwyższy stwierdził, że kurator oświaty, jako organ prowadzący podporządkowane mu szkoły, jest uprawniony skierować nauczyciela mianowanego bez jego zgody do pracy w innej szkole na podstawie art. 19 ust. 1 Karty Nauczyciela.

II. Poczynione uwagi mają znaczenie dla oceny w kwestii, czy w następstwie przeniesienia nauczyciela w trybie art. 19 ust. 1 Karty Nauczyciela dochodzi do rozwiązania stosunku pracy tego nauczyciela z dotychczasowym pracodawcą. Należy przyjąć, że przeniesienie nie pociąga za sobą ustania stosunku pracy nauczyciela z dotychczasowym pracodawcą. Wynika to przede wszystkim stąd, że Karta Nauczyciela przewiduje zamknięty katalog okoliczności prowadzących do rozwiązania (wygaśnięcia) stosunku pracy mianowanego nauczyciela. Ponadto, jak już zaznaczono, ustawa o systemie oświaty w art. 34b ogranicza możliwą ingerencję organu prowadzącego szkołę do spraw należących do zakresu „działalności szkoły”, w czym nie mieści się ingerencja polegająca na rozwiązaniu „za” nauczyciela istniejącego stosunku pracy. Dla tego typu ingerencji musiałaby istnieć wyraźna podstawa prawna w przepisach ustawowych, tymczasem ani ustawa o systemie oświaty, ani Karta Nauczyciela nie przewidują takiej kompetencji organu prowadzącego szkołę.

W uchwale z dnia 18 stycznia 1996 r. (I PZP 37/95), w której Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że skierowanie do innej szkoły powoduje rozwiązanie dotychczas łączącego nauczyciela stosunku pracy ze szkołą, argumentem na rzecz tego stanowiska było, zdaniem Sądu Najwyższego, przyznanie nauczycielowi w art. 19 ust. 1 prawa powrotu na uprzednie stanowisko. Jeżeli bowiem - argumentował Sąd Najwyższy - nauczyciel miałby być „po skierowaniu” nadal pracownikiem „macierzystej” szkoły to konsekwentnie po ustaniu okoliczności stanowiących podstawę skierowania (po upływie okresu, na który został skierowany do innej szkoły) powinien mieć obowiązek powrotu do swojego „macierzystego” zakładu pracy. Przyznanie prawa powrotu wskazuje, iż wraz ze skierowaniem do innej szkoły dochodzi do rozwiązania dotychczas łączącego go stosunku pracy ze szkołą.

W świetle zajętego powyżej stanowiska odnośnie do charakteru czynności przeniesienia nauczyciela przez organ prowadzący szkołę przytoczona argumentacja nie jest przekonująca. Skoro bowiem przeniesienie, o którym mowa w art. 19 Karty Nauczyciela, jest aktem zewnętrznym, ustanawiającym określoną relację między organem prowadzącym szkołę a nauczycielem, to również przewidziane tym przepisem prawo powrotu należy odnieść do tej relacji. Oznacza ono po stronie nauczyciela prawo żądania powrotu do macierzystej szkoły, a po stronie organu prowadzącego szkołę - skierowania z powrotem na dotychczasowe miejsce pracy.

W powołanej powyżej uchwale z dnia 18 stycznia 1996 r., jako dodatkowy argument na rzecz przyjętego tam stanowiska, Sąd Najwyższy powołał się na argument wynikający z porównania art. 19 ust. 1 Karty Nauczyciela z art. 74 Kodeksu pracy. Art. 74 k.p. przewiduje, że pracownik pozostający w związku z wyborem na urlopie bezpłatnym ma prawo powrotu do pracy u pracodawcy, który zatrudniał go w chwili wyboru, na stanowisko równorzędne pod względem wynagrodzenia z poprzednio zajmowanym, jeżeli zgłosi swój powrót w ciągu 7 dni od rozwiązania stosunku pracy z wyboru. Nietrzymanie tego warunku powoduje wygaśnięcie stosunku pracy. Z przepisu tego wynika, że - jak wywiódł Sąd Najwyższy - ustawodawca zakłada istnienie w tym przypadku dwóch stosunków pracy, z których jeden pozostaje w zawieszeniu, i daje temu wyraz w przepisie prawnym. Odnosząc się do tego argumentu należy stwierdzić, że argumentacja z powołaniem się na art. 74 k.p. jest wątpliwa, ponieważ przepis ten dotyczy sytuacji rodzajowo zupełnie różnej. Z art. 19 Karty Nauczyciela w żadnym razie nie wynika wola ustawodawcy utrzymania dwóch prawnych stosunków pracy, ani nie została nim uregulowana sprawa ustania stosun-

ku pracy (który w przypadku wyboru na stanowisko pozostaje w zawieszaniu). Odwołanie się do art. 74 k.p. nie jest również celowe w związku z przyjętą interpretacją aktu skierowania nauczyciela do innej szkoły.

III. Nie można również przyjąć, że przeniesienie nauczyciela mianowanego do innej szkoły w trybie art. 19 ust. 1 Karty Nauczyciela powoduje nawiązanie z tą szkołą stosunku pracy. Stanowisko takie jest trudne do przyjęcia ze względów zasadniczych, a mianowicie z powodu wyrażonej w art. 11 Kodeksu pracy zasady, że nawiązanie stosunku pracy, bez względu na jego podstawę prawną, wymaga zgodnego oświadczenia woli pracodawcy i pracownika. Wymieniony przepis, zawarty w Kodeksie pracy w dziale pierwszym, w rozdziale II Podstawowe zasady prawa pracy, znajduje zastosowanie do wszystkich rodzajów stosunków pracy, w tym również do stosunków pracy nawiązywanych na podstawie mianowania, uregulowanych w pragmatykach służbowych. Wynika to z jego wyraźnego i bezwarunkowego brzmienia. Sytuacja, o której mowa w art. 19 ust. 1 Karty Nauczyciela cechuje się tym, iż przeniesienie nauczyciela przez organ prowadzący szkołę do innej szkoły następuje bez zgody nauczyciela. Przesądza to w sensie negatywnym możliwość uznania, że między przeniesionym nauczycielem a nową szkołą dochodzi do nawiązania stosunku pracy.

Nowa szkoła spełnia niektóre zadania charakterystyczne dla pracodawcy, dotyczące np. spraw organizacji pracy. Nie można jednak postawić znaku równości między spełnianiem przez nową szkołę niektórych funkcji charakterystycznych dla pracodawcy, a statusem nauczyciela jako pracownika nowej szkoły. Pełnienie wymienionych zadań (funkcji) stanowi konsekwencję przeniesienia nauczyciela do nowej szkoły.

Treść zagadnienia prawnego mieści się w dyspozycji art. 19 ust. 1 Karty Nauczyciela. W praktyce mogą występować pewne „modyfikacje” polegające np. na tym, że w istocie, mimo iż organ prowadzący szkołę formalnie zastosował tryb z art. 19 Karty, nauczyciel był zainteresowany podjęciem pracy w innej szkole i zatrudnienie go w tej placówce odbyło się za zgodą obu podmiotów zatrudniających, a jedynie przy pośrednictwie organu prowadzącego szkołę. Wydaje się, iż w takich przypadkach należy rozważyć, czy w rzeczywistości zachodziła sytuacja, o której mowa w art. 19 ust. 1, czy też przypadek, o którym mowa w art. 18 Karty Nauczyciela. W każdym razie, na gruncie art. 19 ust. 1 nie ma podstaw do minimalizowania znaczenia

okoliczności przeniesienia nauczyciela w warunkach braku jego zgody na przeniesienie.

Z przytoczonych motywów podjęto uchwałę o treści jak w sentencji.

=====